

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
ИНСТИТУТ НЕФТИ И ГАЗА ФЕДЕРАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТНОГО
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«УФИМСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ НЕФТЯНОЙ ТЕХНИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ»
(ФИЛИАЛ В Г. ОКТЯБРЬСКОМ)
МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ, НАУКИ И ИННОВАЦИЙ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН
АНДИЖАНСКИЙ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ**

Актуальные вопросы высшего образования – 2023

**Материалы
Международной научно-методической конференции**

27 октября 2023 г.

**Уфа
Издательство УГНТУ
2023**

УДК 378
ББК 74.58
А43

Редакционная коллегия:

В. Ш. Мухаметшин
У. М. Турдалиев
А. А. Гиззатуллина
Л. С. Кулешова
Г. М. Панахов
К. Т. Тынчеров
О. А. Грезина
Р. И. Сулейманов
Э. З. Мухамадеев
Л. З. Самигуллина
Г. А. Умарова

Рецензенты:

д.т.н., профессор Ж. С. Туленбаев
д.т.н., профессор Б. Н. Хамидов

А43 Актуальные вопросы высшего образования – 2023: материалы Международной
научно-методической конференции / коллектив авторов. – Уфа: Изд-во УГНТУ,
2023. – 672 с.

ISBN 978-5-93105-523-7

В сборнике представлены материалы совместной научно-методической конференции «Актуальные вопросы высшего образования», проведенной Институтом нефти и газа ФГБОУ ВО УГНТУ в г. Октябрьском и Андижанским машиностроительным институтом 27 октября 2023 года. Сборник содержит результаты исследований в области цифровой трансформации образования в техническом вузе, современные технологии электронно-дистанционного обучения и внедрение дистанционных технологий в образовательный процесс.

Предназначен для преподавателей технических вузов.

Публикуется в авторской редакции.

УДК 378
ББК 74.58

ISBN 978-5-93105-523-7

© ФГБОУ ВО «Уфимский государственный
нефтяной технический университет», 2023
© Андижанский машиностроительный
институт, 2023
© Коллектив авторов, 2023

10. Abduvahob o'g'li M. N., Xomidjon o'g'li M. S. YUQORI BOSIMLI GAZ BALLONLARIDA ISHLATILADIGAN KOMPOZITSION POLIMER MATERIALLAR TAXLILI //Scientific Impulse. – 2022. – T. 1. – №. 4. – C. 672-675.

UDK 378

AVTOMOBIL YO'LLAR UCHUN MUQOBIL ROLIKLI TO'SIQLARNI JORIY ETISH

D.A. Moydinov t.f.f.d.,(PhD)

*Andijon Mashinasozlik institute "Avtomobilsozlik" kafedrası
dilyorbek2256@gmail.com*

N.I. Rustamova Stajyor-O'qituvchi

*Andijon Mashinasozlik institute "Avtomobilsozlik" kafedrası
rustamovan033@gmail.com*

Annotatsiya. Ushbu maqolada avtomobil yo'llarida aktiv xavfsizlikni ta'minlash vositasi sifatida rolikli to'siqlar mavzusi muhokama qilinadi. Yo'lda ishlatiladigan klassik to'siqlar har doim ham o'z vazifalarini samarali bajara olmaganligi sababli, yangi, yanada samarali panjaraga ehtiyoj bor, uning yordamida yo'l-transport hodisalari oqibatlarini kamaytirish, shuningdek, yo'l-transport hodisalarini kamaytirish mumkin bo'ladi. materiallarning narxi, strukturani o'rnatish, texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash.

Yo'l chetidagi to'siqlar odatda noto'g'ri transport vositalarining yo'l bo'yidagi xavfli ob'ektlar, masalan, belgilar bilan to'qnashishining oldini olish uchun o'rnatiladi. daraxtlar, tayanchlar (ko'prik), qoyalar, suv o'tkazgichlar, suv havzalari, qirg'oqlar, qoyalar, ariqlar, elektr podstantsiyalari, tayanch devorlari, ustunlar va boshqalar. Yo'l chetidagi to'siqlar ham ba'zan piyodalar, o'tkinchilar yoki mulkni himoya qilish uchun ishlatiladi.. Yo'l qo'sh qatnov qismi bo'lgan joyda, yo'lakning narigi tomonidagi haydovchilar bunday favqulodda vaziyatdan bexabar bo'lishlari mumkin. O'tkir burilishda yuk mashinasi transport vositasini kerakli tarzda boshqara olmasligi va to'g'ridan-to'g'ri boshqa yo'lakka chiqib ketishi va shu bilan hayotni xavf ostiga qo'yishi mumkin. To'siqlar ko'rinishidagi shunga o'xshash to'siqlar qor va yog'ingarchilik tufayli yuzaga kelgan sirpanchiq yo'l yuzasida avtomobilni jordan pastga tushishdan ham himoya qilishi mumkin. Ruqsat etilgan yo'l ustunlari magistralning strategik va yuqori xavfli uchastkalari bo'ylab doimiy yo'l to'siqlarini o'rnatish natijasida yirik baxtsiz hodisalar xavfini sezilarli darajada kamaytiradi. Rolikli to'siqlar berilayotgan zarba energiyasini o'ziga singdiradigan va ta'sir energiyasini aylanish energiyasiga aylantiradigan va transport vositalarini potentsial ravishda harakatsiz to'siqdan o'tib ketmasdan oldinga yo'naltiradigan to'siq. Tadqiqotda foydalanilgan ma'lumotlar Rossiya va xalqaro tadqiqot materiallarining yo'l rolikli tizimi, maqolalar va nashrlar bo'yicha materiallarini o'rganish va tahlil qilish shuningdek, rolikli to'siqlardan foydalanish bilan bog'liq masalalar bo'yicha manbalarni izlash, tizimlashtirish va umumlashtirishni o'z ichiga olgan kompleks yondashuvga asoslanadi.

Yo'l-transport hodisalari o'limning asosiy sabablaridan biridir. Dunyo bo'ylab har yili yo'l-transport hodisalarida 1,3 milliondan ortiq odam halok bo'ladi, har kuni 3500 kishi halok bo'ladi. Bu o'lim sabablari orasida 8-o'rinni egallaydi. Baxtsiz hodisalarning ko'p turlari mavjud, ularning asosiylaridan biri yo'ldan chiqib ketish va qarama-qarshi to'qnashuvlardir. Yo'l-transport hodisalari turli omillarning o'zaro ta'siri natijasidir, ularning ba'zilar uzunligi

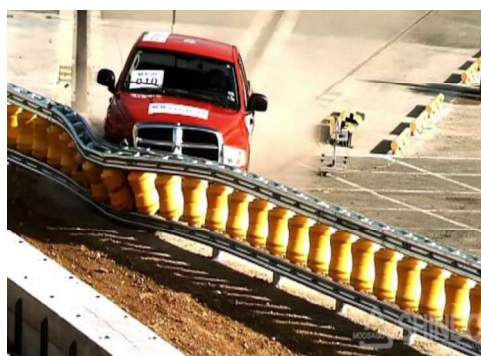
Yo'l tarmoqlari, transport vositalari aholisi, odamlarning yo'l harakati xavfsizligi qoidalariga rioya qilish/tatbiq etilishi va boshqalar. Yo'l-transport hodisalari butun mamlakat bo'ylab ijtimoiy-iqtisodiy xarajatlarga olib keladigan jarohatlar, o'lim va kasalxonaga yotqizishni keltirib chiqaradi. Binobarin, yo'l harakati xavfsizligi milliy va xalqaro miqyosda ham dolzarb masalaga aylandi. To'siqlar, bo'ylama to'siqlar yoki harakat to'siqlari transport vositalarini yo'lda ushlab turadi va transport vositalarining toshlar, belgilar tayanchlari, daraxtlar, ko'prik kabi xavfli to'siqlar yoki qurilish devorlari bilan to'qnashishining oldini oladi ammo ular bilan sodir bo'lgan avtotransport halokatlari ayanchliroq yakunlanadi.

Baxtsiz hodisalar sonini kamaytirish uchun ETI (Evolution in Traffic Innovation)Trafik Innovatsiyasidagi Evolyutsiya))Rolikli yo'l tizimi"ni ishlab chiqdi (1-rasm)

1-rasm Rolikli to'siqlar

Rolikli to'siq balandligi 96 sm bo'lgan mustahkam po'lat quvurlardan iborat bo'lib, ular orasida balandligi 40 sm bo'lgan plastik erkin aylanadigan roliklar mavjud. To'qnashuv sinovi turli transport vositalarida o'tkazildi va qoniqarli natijalarni ko'rsatdi (2-rasm). Baholash shuni ko'rsatdiki, Rolikli yo'l tizimi avariya uchragan transport vositasini normal yo'lga qaytaradi va yo'lovchilarni himoya qiladi [1]. Rolikli to'siqlar nafaqat zarba energiyasini o'zlashtirmaydi, balki avtomobilni oldinga siljitish uchun zarba energiyasini aylanish energiyasiga aylantiradi [2]. Beton va rulonli to'siq o'rtasidagi asosiy farq - bu narx. Beton to'siqlarga texnik xizmat ko'rsatish xarajatlari rulonli to'siqlarga qaraganda yuqori. Bundan tashqari, agar avtomobil beton to'siq bilan to'qnashgan bo'lsa, katta ehtimollik bilan butun birlikni almashtirish kerak bo'ladi. Rolikli to'siqlar bo'lsa, shikastlangan qismni almashtirish mumkin. Rolikli to'siqlar yanada xavfsizroq, chunki ular zarbadan ko'proq energiya oladi va ular bilan to'qnashgan transport vositalarini yo'lga qaytaradi.

2-rasm Yengil va Yuk avtomobillarida rolikli to'siqlar bilan o'tkazilgan sinovlar.

Ular, shuningdek, ta'sirni sezilarli darajada yutish orqali jiddiy shikastlanishning oldini olishga yordam beradi. Kabel to'sig'i bo'lsa, rulonli to'siq qimmatroq, ammo ikkinchisining chidamliligi kabel to'sig'iga qaraganda ancha yaxshi. Avtomobilning shikastlanishi kabel to'sig'iga qaraganda ancha past. To'siqlar har xil turlarda bo'ladi va o'ziga xos xususiyatlarga ega, ammo g'oya - avtohalokatlarning oldini oladigan va avtomobil ichidagi odamlarning hayotini saqlab qoladigan yo'l rolikli tizimlarini o'rnatish.

Beton to'siqlarning ham ba'zi afzalliklari bor, ammo kamchiliklari ham talaygina. Beton va prokat to'sig'i o'rtasidagi asosiy farq narxda. Rolling to'siq beton to'siqlarga qaraganda ancha tejamkor. Xizmat narxi ham aylanma to'siqdan yuqori. Agar avtomobil beton to'siqqa urilsa, u shikastlanadi va uni darhol ta'mirlashga to'g'ri keladi va ba'zida to'liq blokni o'zgartirishga to'g'ri keladi. Ta'mirlash narxi dumaloq to'siqni ta'mirlash narxidan ancha yuqori. Rolling to'sig'ida, faqat rezina turdagi qattiq materialdan yasalgan shikastlangan rolikli materialni o'zgartirish kerak. Rolikning shikastlangan qismini qayta tiklash mumkin, ammo beton qismning

shikastlangan qismini qayta tiklay olmaydi. Muhandislar atrof-muhit muammolari haqida o'ylashlari kerak. Yer kundan-kunga karbonat angidrid gazining chiqishi tufayli qizib boradi. Karbonat angidridning mavjud shkalasi ancha yuqori. Demak, uni kamaytirish kerak. Beton karbonat angidridni chiqaradi va bu atrof-muhitga ta'sir qiladi. Boshqa tomondan, rulonli to'siqning materiali ekologik toza va atrof-muhitga zarar etkazmaydi. Mavjud beton to'siqning oldida to'siqni ham o'rnatishimiz mumkin.

Ishlatilgan manbalar ro'yxati:

1. Avtotransport vositasining to'siqqa ta'siri <https://shindosafety DrawingRGS- TL4-A Rolling to'siq 13/07/2018 sanasida foydalanilgan>
2. Aylanma to'siq kuchini konvertatsiya qilish tizimi <https://Rolling Barrier MASH TL4 Certificate.pdf> Accessed on 13/07/2018
3. Loginova, O.A. Turli darajadagi kesishmalar - Yo'l tarmog'ini rivojlantirish uchun muqobil echim / O.A. Loginova, R.V. Nikolaeva // IOP Conference Series: Materials Science and Engineering : International Scientific Conference Interstroyem - 2019, ISM 2019, Kazan, 12– 13 sentyabr 2019 -yil – Kazan: Institute of Physics Publishing, 2020. – P. 012068. – DOI 10.1088/1757-899X/786/1/012068.
4. Yadav M.K., Kaintura V. Xavfsizlik qo'riqchisi avtomobil yo'lining aylanma to'sig'i // Ilmiy tadqiqot va ishlanmalar bo'yicha xalqaro jurnal Vol.8. – 2020. - P. 171-181.
5. Yangi to'siqlar to'qnashuv energiyasini o'chiradi [Elektron resurs]: URL: <https://zrru.turbopages.org/zr.ru/s/content/news /930516-novye-bareryne-ograzhdeniya-gas/> (ma'lumot sanasi: 12.11.2022 y.)

UDK 378

FARMASEVTIKA SOXASINI TAKOMILLASHTIRISHDA QONUN OSTI HUJJATLARI, ULARNING O'RNİ VA AHAMIYATI

Nasriddinov Mashxurbek Baxtiyorjon o'g'li

Andijon mashinasozlik instituti

Muqobil energiya manbalari kafedrası assistenti

Yuldasheva Oyyamol Qosimovna

Andijon Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi,

Farmatsiya kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada me'yoriy- huquqiy hujjatlar, qonunlar va qonunosti hujjatlar, idoraviy me'yoriy-huquqiy hujjatlar, ularning turlari, farmasevtika sohasidagi me'yoriy-huquqiy hujjatlar bilan tanishtirishdan iborat. Maqolaning ahamiyati dorixona mulkchilik shaklidan qat'iy nazar, Respublikamizda qabul qilinadigan barcha me'yoriy hujjatlarga amal qilishga majburdir. Shu boisdan ham talabalar kelgusida o'z faoliyatlarini samarali va qonuniy ravishda tashkil etishlarida mazkur mavzuning ahamiyati beqiyosdir.

Kalit so'zlar: farmasevtika faoliyati, dori vositalari, ishlab chiqaruvchi korxonalar, substansiyalar, qonun, qaror, farmoyish, buyruq, qonun osti hujjatlari.

O'zbekiston Respublikasining «Me'yoriy-huquqiy hujjatlar to'g'risida» gi qonunida belgilangan shaklda qabul qilingan, umummajburiy davlat ko'rsatmalari sifatida qonun hujjatlari normalarini belgilash, o'zgartirish yoki bekor qilishga qaratilgan rasmiy hujjat me'yoriy - huquqiy hujjat deb hisoblanadi. Me'yoriy- huquqiy hujjatlar qonun hujjatlari hisoblanadi va ular O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlari majmuini tashkil qiladi.

Qonun osti hujjatlari O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunlari asosida hamda ularni ijro etish uchun qabul qilinadi va ularga quyidagi hujjatlar kiradi:

- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari,
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari,
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoyishlari,
- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari,